

УДК 334

В. Б. ЗАХОЖАЙ

Р. В. БУРСОВ

Міжрегіональна Академія управління персоналом, м. Київ

ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОГО СТИМУЛЮВАННЯ ТЕХНОЛОГІЧНОГО ООНОВЛЕННЯ ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ

Наукові праці МАУП, 2016, вип. 49(2), с. 110–119

Наводиться система показників комплексного оцінювання ефективності економічного стимулювання технологічного оновлення промислових підприємств, що базується на основі принципів податкового стимулювання, та відображає технологічні зміни за запропонованими критеріями. Ці показники дають можливість визначити економічний ефект від спрямованого на технологічне оновлення податкового стимулювання.

Основні напрями вдосконалення управління, підвищення ефективності економічного стимулювання, технологічного оновлення, що враховують об'єктивно існуючі потенційні можливості (резерви) поліпшення діяльності промислових підприємств, доцільно розробляти залежно від завдань, що базуються на інформаційно-аналітичному забезпеченні (ІАЗ) їх діяльності.

ІАЗ економічного стимулювання технологічного оновлення промислових підприємств на основі принципів податкового стимулювання розкриває сутність процесу розробки управлінських рішень і здійснення контролю за їх виконанням в умовах системного використання аналітичних методів.

При цьому формується перелік завдань управління і встановлюється послідовність

їх виконання, яка реалізує науково обґрунтовану логіку і принципи управління. Визначаються методи вирішення і взаємної узгодженості цих завдань [1].

Методика управління простежується у конкретних процедурах перетворення економічної інформації у процесі обґрунтування і прийняття управлінських рішень [1].

При цьому ІАЗ економічного стимулювання технологічного оновлення характеризує технологію обґрунтування управлінських рішень аналітичними методами, а технологію ІАЗ можна визначити як єдність його методичного, організаційного та інформаційного аспектів.

Вона охоплює сукупність і класифікацію завдань управління промисловими підприємствами, послідовність їх вирішення й ана-

літичні методи обґрунтування відповідних управлінських рішень.

У технології ІАЗ економічного стимулювання технологічного оновлення промислових підприємств можна умовно виокремити змістовну й фундаментальну частини.

До першої належать система завдань управління та їх взаємозв'язок, розподіл їх за підсистемами управління з формулюванням відповідних функцій, побудова системи показників оцінки ефективності податкового стимулювання технологічного оновлення промислових підприємств, склад структурних елементів, які розкривають зміст функцій і завдань управління в логічній послідовності їх виконання [1].

Отже, змістовна частина ІАЗ визначається сутністю, цілями й завданнями управління у взаємозв'язку з особливостями діючого господарського механізму, завданнями і перспективами його вдосконалення. У цій частині обґрунтовується необхідність і можливість вирішення завдань управління на основі результатів аналізу.

Другу частину технології складають, власне, аналітичні підходи та методи обґрунтування управлінських рішень, які сприяють реалізації відповідних функцій у процесі прийняття рішень відповідно до їх складу й логічної послідовності, яка обґрунтовується у першій частині. Вона відображається в конкретних методиках, прийомах розрахунків і є формою здійснення змістовної частини ІАЗ економічного стимулювання технологічного оновлення промислових підприємств [1].

Практика засвідчила доцільність використання таких основних напрямів і методів аналізу для обґрунтування управлінських рішень [1]:

- оцінка пропорційності розподілу ресурсів і результатів діяльності;
- балансовий метод аналізу;
- структурно-функціональне моделювання;
- аналіз рядів динаміки та прогнозування;
- аналіз взаємозв'язків;
- індексний метод аналізу й оцінка ефективності структурної політики;

- комплексний аналіз ефективності діяльності.

Фундаментальна частина має відносну самостійність і в даних межах визначається специфічними вимогами до конкретного використання цих методів. Виконання цих вимог дає можливість структурувати процес управління й вирішувати завдання управління на формалізованій основі аналітичних підходів і методів.

По-перше, доцільно зважати на об'єктивні (складність соціально-економічних процесів) й суб'єктивні (досягнутий рівень розвитку аналітичних підходів і методів) причини в технології прийняття управлінських рішень, внаслідок чого виникають неформалізовані евристичні рішення з притаманними їм процедурами.

Використання аналітичних підходів і методів створює умови для обґрунтування управлінських рішень у таких основних напрямках управління промисловими підприємствами на основі принципів податкового стимулювання технологічного оновлення:

- підвищення технологічного рівня виробленої продукції промисловими підприємствами;
- зростання експортної спроможності промислового підприємства щодо реалізації високотехнологічної продукції на зовнішніх ринках;
- підвищення продуктивності праці промислового підприємства, що забезпечується збільшенням обсягів валової доданої вартості за рахунок зростання її основних компонент: витрат на оплату праці (супроводжується зростанням рівня професіоналізму робітників промислового підприємства), відрахувань на соціальні заходи (пов'язане із зростанням заробітної плати), амортизаційних відрахувань і прибутку від операційної діяльності промислового підприємства;
- підвищення рівня придатності основних засобів промислового підприємства;
- підвищення ефективності інноваційної діяльності промислового підприємства;
- зростання частки інноваційних витрат до загального обсягу операційних витрат промислового підприємства;

– підвищення рентабельності власного капіталу промислового підприємства.

По-друге, обґрунтовуючи управлінські рішення, слід враховувати, що для окремих функцій управління важко виробити чіткі й однозначні рекомендації та правила, оскільки вони нерідко формулюються в умовах недостатньої та викривленої інформації [1].

По-третє, слід зважати на те, що менеджер одночасно діє і в реальних умовах, і в умовах штучного світу моделей, символів, цифр тощо. Такі моделі не завжди спроможні врахувати мотиваційно-цільову спрямованість діяльності [1].

Дослідження такої спрямованості є важливим доповненням результатів кількісної аналітичної оцінки процесів і явищ. Тут також у пригоді стають аналітичні підходи та методи оцінювання взаємозв'язку між атрибутивними ознаками на основі таблиць взаємної спряженості, зокрема на базі соціологічних досліджень [1].

Вирішення інформаційно-аналітичних завдань зумовлює необхідність оволодіння новими технологіями розроблення й підтримки управлінських рішень на основі стратегічного

аналізу, зокрема із застосуванням методології інформаційно-аналітичного дослідження.

Напрями розроблення управлінських рішень стосовно управління промисловими підприємствами на основі принципів податкового стимулювання технологічного оновлення наведено в таблиці.

Крім того, на основі розробленої системи показників комплексного оцінювання технологічного рівня підприємств машинобудування пропонується прийняття у податкову практику методичних рекомендацій, основним завданням яких є допомога промисловим підприємствам отримати податкові пільги у формі компенсації частини податку на прибуток підприємств, що пов'язана з витратами на їх технологічне оновлення.

Моніторинг ефективності запроваджених заходів податкового стимулювання технологічного оновлення промислових підприємств має забезпечувати можливості оцінки в реальному часі наслідків управлінських рішень, що були прийняті та здійснені, й ефективно використовувати інформаційні ресурси та новітні досягнення в галузі комп'ютерних технологій.

Напрями розроблення управлінських рішень щодо управління промисловими підприємствами

Результати інформаційно-аналітичного дослідження	Напрями розроблення управлінських рішень стосовно результатів інформаційно-аналітичного дослідження
Аналіз динаміки показників технологічного оновлення промислових підприємств	Якісна оцінка процесу технологічного розвитку, виявлення закономірностей і тенденцій. Прогнозування технологічного оновлення промислових підприємств на макро- і мікрорівнях під впливом чинників внутрішнього і зовнішнього середовища. На цій основі – розроблення управлінських рішень, спрямованих на підвищення ефективності податкового стимулювання технологічного оновлення підприємств
Аналіз структурних трансформацій промислових підприємств	Індексний метод порівняння рівнів показників дає змогу зіставити фактичні й еталонні значення показників. Дає змогу оцінити стан і перспективи розвитку промислових підприємств, а також видів економічної діяльності. Моніторинг розподілу підприємств за економічними показниками. Диференціація податкового стимулювання підприємств за технологічним рівнем
Аналіз ефективності діяльності промислових підприємств	Оцінка ефективності податкового стимулювання. Концентрація наявних резервів на розвиток тих напрямів, що визначають сталий розвиток
Рейтингова оцінка промислових підприємств	Моніторинг податковою системою результатів податкового стимулювання

Джерело: розроблено автором.

Для апробації системи показників комплексного оцінювання технологічного рівня підприємств машинобудування вибрано 5 промислових підприємств: ПАТ “Сумське науково-виробниче об’єднання ім. М. В. Фрунзе”, ПАТ “Мотор Січ”, ПАТ “Новокраматорський машинобудівний завод”, ПАТ “Запоріжтрансформатор”, ПАТ “Турбоатом”.

Усі підприємства відповідають таким критеріям репрезентативної вибірки: чисельність працівників перевищує 5 тис. осіб; досліджувані промислові підприємства зареєстровані як публічні акціонерні товариства; було зафіксовано позитивний фінансовий результат від операційної діяльності за всі досліджувані періоди.

В узагальненій нами системі показників комплексного оцінювання технологічного рівня підприємств машинобудування визначається ряд показників, які є стимуляторами, тобто чим вище їх значення, тим кращий стан досліджуваного промислового підприємства за цим критерієм. Показник переводиться у бали від 0 до 10, що вирішує проблему значного переліку одиниць вимірювання.

Загальна оцінка технологічного рівня промислового підприємства машинобудування визначається за стобальною шкалою (сума отриманих результатів оцінки за кожним критерієм, які вимірюються від 0 до 10). Загальна оцінка технологічного рівня промислового підприємства розраховується за формулою:

$$ZO = \sum O_i, \quad (1.1)$$

де ZO — загальна оцінка технологічного рівня промислового підприємства; O_i — оцінка технологічного рівня промислового підприємства за i -м критерієм.

Значення кожного критерію у загальному оцінюванні технологічного рівня промислового підприємства вимірюється в балах від 0 до 10 так, щоб сума всіх оцінок становила максимум 100 балів. Шкала оцінки технологічного рівня промислових підприємств відображає критерії присвоєння певної оцінки за десятьма наведеними нижче відносними показниками.

1. Оцінка технологічного рівня виробленої продукції промислового підприємства

на основі коефіцієнта високотехнологічності промислового підприємства (K_{BT}) визначається за формулою:

$$K_{BT} = \frac{BP_{BT}}{BP}, \quad (1.2)$$

де BP_{BT} — виручка від реалізації високотехнологічної продукції промислового підприємства, тис. грн; BP — загальна виручка від реалізації продукції промислового підприємства, тис. грн.

Відповідні дані можна отримати на основі “Річної інформації емітента цінних паперів за відповідний рік”, що публікується на сайті ПАТ. У розд. 12 “Інформація про господарську та фінансову діяльність емітента” у п. 4 надається інформація про обсяги виробництва та реалізації основних видів продукції. На основі переліку високотехнологічних товарів визначається обсяг реалізації високотехнологічної продукції.

У “Річній інформації емітента цінних паперів за відповідний рік”, що публікується на сайті ПАТ, у “Консолідованому звіті про фінансові результати за відповідний рік” у підрозд. I “Фінансові результати” надається інформація про виручку від реалізації продукції “Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)” (код рядка 2000).

Значення коефіцієнта вимірюється у десяткових дробах, кожний наступний бал присвоюється за його зростання на 0,1.

Цей показник має першочергове значення при оцінюванні технологічного рівня промислового підприємства. Еталонним значенням є 1, тобто здійснюється виробництво та реалізація винятково високотехнологічної продукції (понад 90 % від загального обсягу виручки від реалізації).

Така продукція є конкурентоспроможною як на внутрішньому, так і зовнішньому ринках, що забезпечує значні обсяги прибутків, проте вимоги до технологій у світі постійно змінюються, що змушує безперервно здійснювати перегляд переліку високотехнологічної продукції.

2. Оцінка експортної спроможності високотехнологічної продукції промислового підприємства визначається співвідношен-

ням обсягу високотехнологічної продукції у вартісному виразі (додаток А), що експортується, до загальної виручки від реалізації високотехнологічної продукції, та представлена коефіцієнтом експорту високотехнологічної продукції промислового підприємства ($KE_{ВП}$).

$$KE_{ВП} = \frac{BP_{ЕВП}}{BP_{ВП}}, \quad (1.3)$$

де $BP_{ЕВП}$ — обсяг виручки від реалізації експортованої високотехнологічної продукції промислового підприємства, тис. грн.

Відповідні дані можна отримати на основі “Річної інформації емітента цінних паперів за відповідний рік”, що публікується на сайті ПАТ. У розд. 12 “Інформація про господарську та фінансову діяльність емітента” у п. 4 надається інформація про обсяги виробництва та реалізації основних видів продукції. На основі переліку високотехнологічних товарів (додаток А) визначається обсяг реалізації високотехнологічної продукції. Значення коефіцієнта вимірюється у десяткових дробах, кожний наступний бал присвоюється за його зростання на 0,1.

Другий показник доповнює перший, а високий попит на цей вид продукції на міжнародному ринку підтверджує її статус “високотехнологічної”. Для держави підприємство-виробник забезпечує надходження валютної виручки від реалізації продукції, що на макроекономічному рівні збалансовує платіжний баланс країни. Це особливо актуально у період фінансової та валютної кризи в економіці.

При оцінюванні технологічного рівня за цим показником еталонним значенням є 1, тобто реалізація високотехнологічної продукції має високий попит за межами країни (понад 90 % від загального обсягу виручки від реалізації), що підтверджує міжнародну конкурентоспроможність промислового підприємства.

3. Оцінка продуктивності праці на основі коефіцієнта витрат на оплату праці ($K_{ВОП}$) визначається за формулою:

$$K_{ВОП} = \frac{ВОП}{ЧП}, \quad (1.4)$$

де ВОП — витрати на оплату праці промислового підприємства, тис. грн; ЧП — середньо-облікова чисельність працівників промислового підприємства, осіб.

Відповідні дані можна отримати на основі “Річної інформації емітента цінних паперів за відповідний рік”, що публікується на сайті ПАТ. У розд. III “Основні відомості про емітента” у пп. 8 наведено середню чисельність працівників (осіб).

У “Консолідованому звіті про фінансові результати за відповідний рік” у підрозд. III “Елементи операційних витрат” надається інформація про витрати на оплату праці (код рядка 2505).

Бали за коефіцієнтом присвоюються відповідно до еталонного значення для певного виду економічної діяльності та специфіки діяльності самого господарюючого суб’єкта. Еталонне значення отримує 10 балів, а всі інші значення шкали розраховуються розділенням еталонного значення (Е) на 10.

Бали за коефіцієнтом присвоюються відповідно еталонного значення, яке визначається експертним шляхом. Еталоном для машинобудівних підприємств є середній річний дохід на одного працівника, що перевищує 120 тис. грн.

Такий показник має істотне значення при дослідженні створеної доданої вартості промисловим підприємством. Еталонним значенням є 1, тобто рівень доходів робітників підприємства значно перевищує середнє значення доходів по Україні.

По-перше, виробництво високотехнологічної продукції потребує високого рівня професіоналізму робітників промислового підприємства, який забезпечується безперервним процесом підвищення кваліфікації та отримання знань і навичок роботи, освоєння іноземних мов, участі у міжнародній кооперації. Це потребує значних витрат на власний розвиток працівника, які повинні бути простимульовані високою оплатою їхньої праці.

По-друге, офіційний високий рівень оплати праці забезпечує більші обсяги податків з доходів населення. Частка заробітної плати має бути збалансована з операційним при-

бутком промислового підприємства, а її рівень залежати від результатів діяльності підприємства. Високотехнологічність продукції залежить від обсягів створеної доданої вартості. Частка цього компонента відображає роль людського капіталу у створенні конкурентоспроможної продукції.

4. Оцінка продуктивності праці на основі коефіцієнта відрахувань на соціальні заходи ($K_{\text{ВСЗ}}$) визначається за формулою:

$$K_{\text{ВСЗ}} = \frac{\text{ВСЗ}}{\text{ЧП}}, \quad (1.5)$$

де ВСЗ — відрахування на соціальні заходи, тис. грн.

Відповідні дані можна отримати на основі “Річної інформації емітента цінних паперів за відповідний рік”, що публікується на сайті ПАТ. У розд. III “Основні відомості про емітента” у пп. 8 наведено середню чисельність працівників (осіб).

У “Консолідованому звіті про фінансові результати за відповідний рік” у підрозд. III “Елементи операційних витрат” надається інформація про відрахування на соціальні заходи (код рядка 2510).

Бали за коефіцієнтом присвоюються відповідно до еталонного значення, яке визначається експертним шляхом. Для підприємств машинобудування річні відрахування на соціальні заходи на одного працівника мають бути понад 42 тис. грн.

Частка цього компонента, як і попереднього (заробітна плата), відображає роль людського капіталу у підвищенні продуктивності праці промислового підприємства.

Проте роботодавець може розглядати витрати на заробітну плату та соціальні відрахування як валову оплату праці найманого працівника. Одна частина безпосередньо сплачується робітнику, а інша спрямовується до спеціальних фондів. З огляду на глобальність сучасного бізнес-середовища, соціальне навантаження на роботодавця у тій чи іншій країні може істотно відрізнятись.

Тому вибір країни для здійснення капітальних вкладень може бути здійснений інвестором на основі меншої частки соціальних витрат. Це дає змогу сплачувати кошти без-

посередньо найманому працівнику, що може бути стимулом і для робітника підприємства.

5. Оцінка продуктивності праці на основі коефіцієнта відрахувань на амортизацію (K_A) визначається за формулою:

$$K_A = \frac{A}{\text{ЧП}}, \quad (1.6)$$

де А — амортизаційні відрахування промислового підприємства, тис. грн.

Відповідні дані можна отримати на основі “Річної інформації емітента цінних паперів за відповідний рік”, що публікується на сайті ПАТ. У розд. III “Основні відомості про емітента” у пп. 8 наведено середню чисельність працівників (осіб).

У “Консолідованому звіті про фінансові результати за відповідний рік” у підрозд. III “Елементи операційних витрат” надається інформація про відрахування на амортизацію (код рядка 2515).

Бали за коефіцієнтом присвоюються відповідно до еталонного значення, яке визначається експертним шляхом. Для підприємств машинобудування річні амортизаційні відрахування на одного працівника мають бути понад 45 тис. грн.

Питома вага відрахувань на амортизацію у доданій вартості порівняно з попередніми компонентами незначна, але також істотно впливає на продуктивність праці промислового підприємства.

Важливість цього показника виявляється саме у можливості використання прискореної амортизації основних засобів (певних груп), що є дієвим інструментом оновлення обладнання підприємства та отримання додаткового стимулювання.

6. Оцінка продуктивності праці на основі коефіцієнта операційного прибутку промислового підприємства ($K_{\text{П}}$) визначається за формулою:

$$K_{\text{П}} = \frac{\text{ПОД}}{\text{ЧП}}, \quad (1.7)$$

де ПОД — прибуток від операційної діяльності промислового підприємства, тис. грн.

Відповідні дані можна отримати на основі “Річної інформації емітента цінних паперів за відповідний рік”, що публікується на сайті

ПАТ. У розд. III “Основні відомості про емітента” у пп. 8 наведено середню чисельність працівників (осіб).

У “Консолідованому звіті про фінансові результати за відповідний рік” у підрозд. I “Фінансові результати” наведено обсяг фінансових результатів від операційної діяльності: прибуток (код рядка 2190) або збиток (код рядка 2195).

Бали за коефіцієнтом присвоюються експертним шляхом на основі вивчення динаміки коефіцієнта продуктивності праці та його чотирьох складових.

Фінансовий результат може бути від’ємним, у такому випадку бали за цим оціночним критерієм не присвоюються (у тому числі нульовий фінансовий результат також отримує оцінку “0”).

Кожний бал за оціночною шкалою присвоюється за 30 тис. грн прибутку на одного працівника (такий “крок” вибрано на основі кращого результату серед машинобудівних підприємств за останні чотири роки).

Фінансовий результат для Державної фіскальної служби України (макрорівень) є джерелом отримання податків з прибутку підприємства. Для промислового підприємства (мікрорівень) результат, що підтверджує успішність ведення операційної діяльності, характеризує рентабельність інвестицій для власника, а також, як один із компонентів доданої вартості, має впливати на рівень оплати праці. Операційний прибуток має бути збалансованим із витратами на оплату праці.

7. Оцінка придатності основних засобів (КПОЗ) відображає стан основних фондів промислового підприємства і визначається як відношення залишкової вартості основних засобів до їх первісної вартості. Цей показник вказує на рівень придатності обладнання підприємства та обчислюється за формулою:

$$K_{\text{ЗОЗ}} = \frac{OZ_{\text{ЗВ}}}{OZ_{\text{ПВ}}}, \quad (1.8)$$

де $OZ_{\text{ЗВ}}$ – залишкова вартість основних засобів промислового підприємства, тис. грн; $OZ_{\text{ПВ}}$ – первісна вартість основних засобів промислового підприємства, тис. грн.

Значення коефіцієнта вимірюється у десяткових дробах, показник прямує до 1. Зростання на 0,1 збільшує його значення на один бал.

Відповідні дані можна отримати на основі “Річної інформації емітента цінних паперів за відповідний рік”, що публікується на сайті ПАТ.

У “Консолідованому балансі (звіті про фінансовий стан) за відповідний рік” в активі балансу розд. I “Необоротні активи” наведено обсяг основних засобів за залишковою вартістю (код рядка 1010) та первісною вартістю (код рядка 1011).

Придатність основних засобів відображає їх стан та характеризує потребу в їх оновленні. Найвище значення цього коефіцієнта дає найкращу оцінку ефективності господарської діяльності промислового підприємства за цим критерієм.

Такий показник взаємопов’язаний з попередніми, залишкова вартість основних засобів певною мірою залежить від амортизаційної політики промислового підприємства, а його фінансові результати впливають на обсяги і обґрунтованість капітальних інвестицій на технологічне оновлення промислового підприємства в розрізі заміни виробничого обладнання.

8. Оцінка рівня інноваційної діяльності промислового підприємства визначається коефіцієнтом інноваційної діяльності ($K_{\text{ІД}}$) і представлена такою формулою:

$$K_{\text{ІД}} = \frac{B\text{I}}{B\text{P}}, \quad (1.9)$$

де $B\text{I}$ – обсяг інноваційних витрат промислового підприємства, тис. грн; $B\text{P}$ – загальна виручка від реалізації продукції промислового підприємства, тис. грн.

Відповідні дані можна отримати на основі річної статистичної форми № 1-інновація “Обстеження інноваційної діяльності промислового підприємства”. У розд. 1 “Інноваційна діяльність і витрати підприємства” у п. 1.2 “Витрати на інновації за звітний рік” публікуються їх загальна сума витрат (код рядка 110).

У “Річній інформації емітента цінних паперів за відповідний рік”, що публікується

на сайті ПАТ, у “Консолідованому звіті про фінансові результати за відповідний рік” у підрозд. I “Фінансові результати” надається інформація про виручку від реалізації продукції “Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)” (код рядка 2000).

Такий показник при оцінюванні технологічного рівня промислового підприємства відображає якість витрат по відношенню до виручки від реалізації. Зарубіжний досвід свідчить, що інноваційні витрати мають становити до 50 % від реалізованої виручки. Цей показник взаємопов’язаний з попередніми, особливо з коефіцієнтом високотехнологічності промислового підприємства, оскільки ці витрати безпосередньо впливають на технологічний рівень виробленої продукції. Еталонне значення має перевищувати 0,46, за що присвоюється 10 балів.

9. Оцінка рівня інноваційних витрат промислового підприємства визначається коефіцієнтом інноваційних витрат (K_{IB}):

$$K_{IB} = \frac{VI}{BO}, \quad (1.10)$$

де BO — загальна сума операційних витрат, тис. грн.

Відповідні дані можна отримати на основі річної статистичної форми № 1-інновація “Обстеження інноваційної діяльності промислового підприємства”. У розд. 1 “Інноваційна діяльність і витрати підприємства” у п. 1.2 “Витрати на інновації за звітний рік” публікуються їх загальна сума витрат (код рядка 110). У “Річній інформації емітента цінних паперів за відповідний рік”, що публікується на сайті ПАТ, у “Консолідованому звіті про фінансові результати за відповідний рік” у підрозд. III “Елементи операційних витрат” надається інформація про операційні витрати “Разом” (код рядка 2550).

З огляду на зарубіжний досвід інноваційні витрати мають становити приблизно 60 % від реалізованої виручки. Цей показник взаємопов’язаний з попереднім, але він зосереджений на розкритті структури операційних витрат і виявлення у них частки інноваційних, від яких залежить технологічний рівень виробленої продукції. Еталонне

значення має перевищувати 0,55, за що присвоюється 10 балів.

10. Оцінка рентабельності власного капіталу вираховується за допомогою коефіцієнта рентабельності власного капіталу, який визначається за формулою:

$$K_{РВК} = \frac{ПОД}{ВК}, \quad (1.11)$$

де $ВК$ — власний капітал промислового підприємства, тис. грн.

Відповідні дані можна отримати на основі “Річної інформації емітента цінних паперів за відповідний рік”, що публікується на сайті ПАТ. У “Консолідованому звіті про фінансові результати за відповідний рік” у підрозд. I “Фінансові результати” наведено обсяг фінансових результатів від операційної діяльності: прибуток (код рядка 2190) або збиток (код рядка 2195).

У “Консолідованому балансі (звіті про фінансовий стан) за відповідний рік” у пасиві балансу розд. I “Власний капітал” наведено обсяг його значення у ст. “Усього за розділом I” (код рядка 1495).

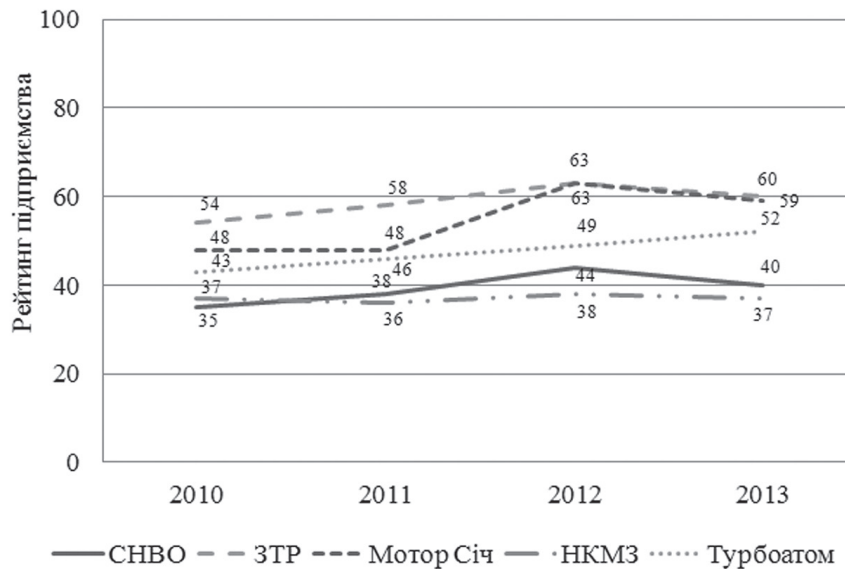
Значення коефіцієнта вимірюється у десяткових дробах, кожен наступний бал присвоюється за його зростання на 0,1.

За розробленими методичними рекомендаціями наведено результати оцінювання технологічного рівня промислових підприємств машинобудування за 2010–2013 рр. (див. рисунок).

Беручи до уваги результати комплексного оцінювання технологічного рівня машинобудівних підприємств у 2010–2013 рр., можна визначити, що лідером за технологічним рівнем усі чотири роки є ПАТ “ЗТР” з найвищим значенням — 63 бали у 2012 р. та 60 балів у 2013 р. Другим за технологічним рівнем є ПАТ “Мотор Січ” із значенням 59 балів у 2013 р. (63 бали у 2012 р.). Третє місце посідає ПАТ “Турбоатом”, отримавши 52 бали у 2013 р.

Отже, розроблені методичні рекомендації щодо комплексного оцінювання технологічного рівня промислових підприємств якісно доповнюють систему ІАЗ управління їх технологічним оновленням. Її можливості дають

Комплексне оцінювання технологічного рівня машинобудівних підприємств у 2010–2013 рр.

змогу перевести всі відносні показники системи у більш просте для розуміння оцінювання у балах.

Серед споживачів інформації стосовно підприємств, що оцінюються за цими методичними рекомендаціями, можуть бути управлінці підприємства, його засновники та мажоритарні власники, державні службовці, у компетенцію яких може входити здійснення державного регулювання економікою, у тому числі економічного стимулювання та підтримки високотехнологічних підприємств. Серед них можуть бути й інші споживачі інформації, наприклад, потенційні інвестори.

Бальне оцінювання дає змогу інтерпретувати специфічні складні критерії вимірювання технологічного рівня підприємства у прості одиниці виміру (бали), що уможлиблює оперативне отримання оцінки про стан підприємства загалом та за основними складовими його діяльності.

Крім того, методичні рекомендації щодо комплексного оцінювання технологічного рівня промислових підприємств апробовані на звітності провідних підприємств машинобудування.

За результатами розроблених і апробованих методичних рекомендацій щодо комп-

лексного оцінювання технологічного рівня машинобудівних підприємств, на нашу думку, доцільно сформувані напрями вдосконалення податкового стимулювання їх технологічного оновлення, що включатимуть перспективний прогноз технологічного розвитку до 2016 р.

Література

1. Головач А. В. Статистичне забезпечення управління економікою: прикладна статистика: навч. посіб. / А. В. Головач, В. Б. Захожай, Н. А. Головач. — К.: КНЕУ, 2005. — 333 с.
2. Головач А. В. Інформаційно-аналітичне забезпечення державного фінансового менеджменту (методологія і практика прикладної статистики): навч. посіб. / А. В. Головач, В. Б. Захожай, І. Г. Манцуров, Н. А. Головач. — К.: КНЕУ, 2010. — 260 с.
3. Дмитрук О. Я. Технологічне оновлення як складова розширеного відтворення підприємств машинобудівного комплексу в умовах інтеграції / О. Я. Дмитрук // Вісн. Хмельницьк. нац. ун-ту. — 2010. — № 2. — Т. 1. — С. 97–100.
4. Коpecь Г. Р. Реструктуризація та техніко-технологічне оновлення підприємств / Г. Р. Коpecь // Вісн. нац. ун-ту "Львівська політехніка". — 2000. — № 391. — С. 214–219.
5. Радованов С. В. Управління техніко-технологічним оновленням промислового підприємства в

умовах перехідної економіки: автореф. дис. ... канд. екон. наук: спец. 08.06.02 / С. В. Радованов; НАН України; Ін-т регіональних дослідж. — Л., 2001. — 21 с.

6. Китова Г. А. Государство в инновационных проектах: возможности и ограничения / Г. А. Китова, Т. Е. Кузнецова, С. А. Самоволева // Форсайт. — 2007. — № 1 (1). — С. 54–61.

Розроблене інформаційно-аналітичне забезпечення економічного стимулювання технологічного оновлення промислових підприємств, що складає: систему показників комплексного оцінювання технологічного рівня; сформовану базу інформаційно-аналітичного забезпечення. Це уможливає здійснення моніторингу податкового стимулювання технологічного оновлення як органами податкової інфраструктури, так і менеджментом підприємства. За цих умов податкова система виконує функцію стимулювання технологічного оновлення, інформативну функцію щодо можливості отримання податкового стимулювання; на основі оцінювання технологічного стану виявляє резерви підвищення технологічного рівня.

The informational and analytical support of economic stimulation of technological renovation of industrial enterprises is developed and includes the comprehensive evaluation system of indexes of technological level and the base of informational and analytical support. It allows to provide online-monitoring of tax stimulation for technological renovation by tax authorities and by management of the company. The tax system performs under these conditions the function of stimulation of technological renovation and also informative function about possible tax stimulation; finds reserves for rise of technological level on the base of evaluation of technological state.

Разработанное информационно-аналитическое обеспечение экономического стимулирования технологического обновления промышленных предприятий, что составляет: систему показателей комплексной оценки технологического уровня; сложившуюся базу информационно-аналитического обеспечения. Это делает возможным осуществление мониторинга налогового стимулирования технологического обновления как органами налоговой инфраструктуры, так и менеджментом предприятия. В этих условиях налоговая система выполняет функцию стимулирования технологического обновления, информативную функцию о возможности получения налогового стимулирования; на основе оценки технологического состояния выявляет резервы повышения технологического уровня.

Надійшла 10 березня 2016 р.